

UVOD

Kazna je najstarija krivična sankcija. Nastala iz krvne osvete i kompozicija kao prvobitnih oblika društvenog reagovanja na nedozvoljena ponašanja pojedinaca, ona je sve do dvadesetog vijeka bila jedina krivična sankcija. Zato se može reći da je za kaznu uglavnom vezana istorija represije prema učiniocima krivičnog djela. U razvoju krivičnog prava sistem kazni se mijenjao zavisno od stepena društveno – ekonomskog i kulturnog razvoja društva i od oštine klasnih suprotnosti i klasne borbe u datom društvu. Zato se u istoriji društva nailazi na najrazličitije sisteme kazne; u prvo vrijeme postoji mali broj kazni koje se odlikuju velikom surovošću i nečovječnošću, a kasnije, sa daljim razvojem društva, broj kazni se povećava, a mijenja se i sistem kazni – kazne lišenja slobode i imovinske kazne postepeno potiskuju tjelesne kazne. Bez obzira na razlike koje postoje među zakonodavstvima, prihvaćeni sistemi kazni imaju nesumljivo niz zajedničkih karakteristika, ali i razlika koje proizilaze iz različitog društvenog uređenja, stepena društvenog razvoja, klasne strukture, obima kriminaliteta i prihvaćenih koncepcija njegovog suzbijanja u pojedinim državama.¹

Kazna je krivična mjera koja se primjenjuje prema učiniocu krivičnog djela radi zaštite društva od kriminaliteta. To je, opšta svrha i svih ostalih krivičnih sankcija. Ono što u ovom pogledu razlikuje kaznu od drugih sankcija, jesu neposredni ciljevi preko kojih se ostvaruje ova opšta svrha krivične sankcije. Po svojoj sadržini i namjeni kazna je takva krivična sankcija kojom se utiče kako na učinioca da ne ponovi vršenje krivičnog djela, tako i na ostala lica da se uzdrže od vršenja krivičnih djela; kaznom, treba ostvariti kako ciljeve generalne tako i ciljeve specijalne prevencije, dok je kod ostalih krivičnih sankcija primarno ostvarivanje ciljeva specijalne prevencije.

Sankcija je mjera kroz koju država izražava oblik i mjeru neodobravanja i reakcije na učinjeno krivično djelo. Ona predstavlja dio odredbe koji sadrži krivičnopravno institucionalizovana sredstva odbrane društva od kriminaliteta, oblike krivičnopravnih mjera državne represije za povrede njenih normi. U odredbama posebnog dijela kao sankcija po pravilu je propisana samo kazna. U mnogim slučajevima granice kazne su određene tako da je nužna primjena kako opšteg minimuma tako i opšteg maksimuma koji su postavljeni u odredbama opšteg dijela, odnosno granice kazne postavljene u posebnom dijelu mogu, pod određenim okolnostima, biti izmijenjene na osnovu odredaba iz opšteg dijela (odredbe o ublažavanju i oslobađanju od kazne).²

Kaznom se učinilac krivičnog djela lišava određenih sloboda ili prava ili se ograničava u njima. Primjenom kazne učinilac se može lišiti tako značajnih dobara kao što su život ili sloboda kretanja.³

Kazna se, kao i svaka druga krivična sankcija, može izreći samo zbog učinjenog krivičnog djela. Krivično djelo, iako je neophodan, nije dovoljan uslov za izricanje kazne; potrebno je

---

¹ Dr. Ljubiša Lazarević: Krivično pravo, Opšti dio, str. 288., Beograd, 2000;

² Dr. Miloš Babić i Dr. Ivanka Marković: Krivično pravo, Posebni dio, str. 23, Banja Luka, 2005;

³ Dr. Ljubiša Lazarević: Krivično pravo, Opšti dio, str. 289., Beograd, 2000;

da je učinilac djela uračunljiv i vin. Kazna se dakle može izreći samo krivično odgovornom učiniocu djela. To je posebno opšte obilježje kazne, koje se nesreće u kod ostalih krivičnih sankcija; neke mjere bezbjednosti mogu se izreći učiniocu koji nije krivično odgovoran, a primjena vaspitnih mjera, po pravilu, nije uslovljena postojanjem krivične odgovornosti učinioca. Opšte obilježje kazne je i njena određenost u zakonu. Načelo zakonitosti kazne ima dvostruki smisao; ono se odnosi kako na propisivanje kazne tako i na njeno izricanje. Zakonom se moraju, s jedne strane, propisati sve vrste kazni koje se mogu izricati učiniocu krivičnog djela i, s druge strane, za svako krivično djelo mora biti propisana vrsta i mjera neke od predviđenih kazni.⁴

Kaznu može izreći samo sud u postupku koji je zakonom propisan i koji treba da pruži garancije za donošenje zakonite odluke. Na osnovu navedenih obilježja može se dati opšti pojam kazne.

Kazna je krivična sankcija koju sud izriče, u zakonito provedenom postupku, krivično odgovornom učiniocu krivičnog djela, radi zaštite društva od kriminaliteta a sastoji se u lišavanju ili ograničenju određenih sloboda i prava.⁵

Kazna treba da je djeljiva, tj. da je po svojoj prirodi takva da se može izricati u većoj ili manjoj mjeri. Ovo obilježje zastupljeno je kod kazni lišenja slobode i novčane kazne, ali ne postoji kod smrtne kazne.

Kazna treba da je opoziva, tj. da se u slučaju kada je nezakonito izrečena može ukinuti. Ovo obilježje kazne je od posebnog značaja, zbog mogućnosti da izrečena kazna bude rezultat sudske zablude.

Kazna treba da bude popravljiva, tj. da je takva da se mogu otkloniti one posljedice koje proizilaze iz njene prirode. Ovo obilježje je značajno zbog mogućnosti nezakonitog izricanja kazne.

Kazna treba da je lična, tj. da pogađa samo učinioca krivičnog djela.

Kazna treba da je srazmjerna, tj. da odgovara težini izvršenog djela i stepenu krivične odgovornosti učinioca.

Kazna treba da je humana. Učinilac krivičnog djela treba da se lišava ili ograničava određenih prava samo u mjeri i na način koji proizilazi iz prirode i sadržine izrečene kazne.

---

⁴ Dr. Ljubiša Lazarević: Krivično pravo, Opšti dio, str. 290., Beograd, 2000;

⁵ Dr. Ljubiša Lazarević: Krivično pravo, Opšti dio, str. 291., Beograd, 2000;